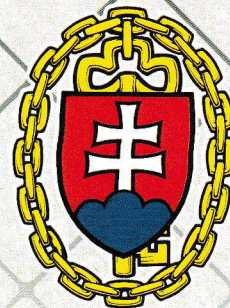

SLOVENSKÉ VÄZENSTVO

2. ročník 4/2020

ISSN 2644-5816

**KOLKO LÁSKY SA ZMESTÍ
DO KRABICE OD TOPÁNKOK?**

Realizácia projektu

Šanca na návrat

v podmienkach ústavu Košice-Šaca

Pojem „výstupný oddiel“ v podmienkach výkonu trestu odňatia slobody nie je novým pojmom. V podmienkach Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Košice-Šaca sa s odsúdenými zaradenými vo výstupnom oddiele doposiaľ pracovalo v rámci projektu Príprava na prepustenie. Ten personálne zabezpečovali psychológ, sociálny pracovník a dvaja pedagógovia oddelenia výkonu trestu, ktorí vykonávali činnosť s odsúdenými v infoblokoch vo frekvencii dvakrát mesačne. Výstupný oddiel tvorila skupina odsúdených, ktorých zvyšok trestu predstavoval najmenej dva mesiace a zároveň ktorých dĺžka výkonu trestu presiahla tri roky, alebo ktorým bolo potrebné pomôcť pri vytváraní priaznivých podmienok na samostatný spôsob života. Dňom 1. októbra 2018 sa ústav Košice-Šaca zapojil do realizácie národného projektu Šanca na návrat. Jedným z nedostatkov projektu Príprava na prepustenie, ktorý predchádzal projektu Šanca na návrat, bol fakt, že odsúdení umiestnení vo výstupnom oddiele boli rozmiestnení v rôznych oddieloch v rámci ústavu. Podobne tomu tak bolo aj v začiatkoch fungovania projektu Šanca na návrat, preto bolo hlavným cieľom vytvoriť samostatnú stavebno-ubytovaciu jednotku pre odsúdených zaradených do výstupného oddielu. Aj z tohto dôvodu boli v máji 2019 všetci odsúdení spĺňajúci podmienky pre zaradenie do výstupného oddielu umiestnení do jedného oddielu, ktorý predstavoval samostatnú stavebno-ubytova-

ciu jednotku. Kapacita výstupného oddielu v podmienkach ústavu je 40 odsúdených, ide o druhú najvyššiu kapacitu v rámci ústavov, kde sa realizuje projekt Šanca na návrat. Oddiel tvorí päť rovnako veľkých a rovnako zariadených izieb s určenou minimálnou ubytovacou plochou 4 m² na jedného odsúdeného. Izby disponujú dvomi toaletami, dvomi umývadlami a po ukončení aktuálne prebiehajúcej rekonštrukcie budú tiež vybavené televízorom. Kompletnou rekonštrukciou prešla aj miestnosť určená na sprchovanie odsúdených. V multifunkčnej miestnosti je interaktívna tabuľa s projektorom, televízor, stoličky pre odsúdených a katedra s pomôckami k vykonávaniu skupinových aktivít. Miestnosť pre samoobslužné činnosti, ktorá je v procese zariaďovania, bude tvoriť kuchyňa vybavená kuchynskou linkou, dvomi indukčnými doskami, chladničkou, mikrovlnou rúrou a dvomi rúrami na pečenie. Súčasťou miestnosti pre samoobslužné činnosti je aj práčovňa vybavená práčkou so sušičkou a priestorom na žehlenie oblečenia. Priestor pre personál tvorí kancelária sociálneho pracovníka, psychológa a sociálneho kurátora vybavená kancelárskym nábytkom a výpočtovou technikou.

Rekonštrukcia výstupného oddielu je naplánovaná v troch fázach. V prvej fáze bolo vynaložených 8 195,80 eur s DPH na zariadenie izieb, multifunkčnej miestnosti a kancelárie personálu. Prebiehajúca druhá fáza predstavuje stavebno-technickú rekonštrukciu, počas ktorej bola vymenená elektroinštalácia, stúpačky, sprchy, podlahy, okná, dvere a sociálne zariadenia. Tiež bola zariadená kuchyňa spolu s priestorom pre samoobslužné činnosti a nakúpené televízory do izieb pre odsúdených. V tejto fáze náklady predstavovali sumu 36 233 eur s DPH. Vo finálnej tretej fáze je ešte naplánovaná úprava návštevných miestností pre odsúdených zaradených vo výstupnom oddiele vo výške 1 150 eur s DPH.

Práca personálu projektu Šanca na návrat v podmienkach ústavu spočíva v každodennom kontakte s odsúdenými, kde sa riešia individuálne potreby a problémy klientov brániace v úspešnom procese resocializácie. Súčasťou zaobchádzania

s odsúdenými sa okrem individuálnych foriem práce pravidelne uplatňujú aj skupinové formy práce formou resocializačných a výchovných vzdelávacích programov, ktoré vedú k získaniu, obnove alebo posilneniu kľúčových kompetencií potrebných k sociálnemu začleneniu a predchádzaniu recidívy. Základný program resocializačného a výchovného vzdelávacieho programu v dĺžke 56 hodín je zameraný na sedem kľúčových oblastí, ktoré boli zhodnotené ako najviac potrebné pri procese úspešnej resocializácie. Týmito oblasťami sú sociálna komunikácia, sebaopoznanie, zamestnanosť, právne aspekty, finančná gramotnosť, rodina a vzťahy odsúdeného a závislosti. Táto práca nemá predstavovať kompletný servis pre klienta, pretože je práve na ňom, aby mobilizoval svoje sily a preukázal, že resocializačný proces mal pre neho význam. Klienti umiestnení vo výstupnom oddiele sú vedení k aktívnej participácii na riešení svojej nepriaznivej situácie a vedení k tomu, aby sa nespoliehali len na pomoc druhých. Okrem získavania teoretických vedomostí sa realizujú praktické aktivity potrebné po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody zamerané najmä na nácvik sociálnych zručností, zvládanie záťažových situácií, príprava na pracovný pohovor, ako hľadať zamestnanie, ako komunikovať a podobne. Pri realizácii jednotlivých skupinových stretnutí s odsúdenými nie je možné používať univerzálne a všeobecné intervenčné postupy, ale je potrebné zohľadniť špecifika osobnosti každého klienta.

V časovom horizonte od 1. októbra 2018 do 30. septembra 2019 prešlo výstupným oddielom 52 odsúdených, zatiaľ čo v období od 1. októbra 2019 do 30. septembra 2020 bolo vo výstupnom oddiele umiestnených 130 odsúdených. Nárast fluktuácie, ktorá má stúpajúcu tendenciu, možno pripísať najmä už spomínanému umiestneniu odsúdených v rámci jedného oddielu ako samostatnej bytovacej jednotky, počítačovej fáze realizácie projektu, a taktiež nastavovaním procesov a mechanizmov. Skupinových stretnutí výstupného oddielu s odsúdenými, ktoré sú zamerané na resocializačné a výchovné vzdelávacie programy, bolo od 1. októbra za jeden rok zrealizovaných 79 a v období od 1. októbra 2019 do 30. septembra 2020 bolo zrealizovaných 123 stretnutí.

Od spustenia projektu Šanca na návrat v ústave navštívili klientov výstupného oddielu sociálni kurátori z úradov práce, sociálnych vecí a rodiny 14-krát. Počas týchto stretnutí mali odsúdení možnosť komunikovať priamo so svojim sociálnym kurátorom a riešiť s ním prípadné požiadavky, respektíve vytvoriť plán sociálnej pomoci po prepustení z vý-

konu trestu. Sociálni kurátori z úradov práce, sociálnych vecí a rodiny sú okrem už spomenutých návštev v ústave veľmi nápomocní pri prešetrovaní pomerov v rodine odsúdených, taktiež pri hľadaní ubytovania, alebo zabezpečovaní resocializačného pobytu. Spolupráca je nadviazaná aj s probačnými a mediačnými úradníkmi Okresného súdu Košice II a Okresného súdu Košice-okolie, tiež s neziskovou organizáciou ReSocia, n. o. a inými štátnymi inštitúciami.

Za účelom úspešnej resocializácie po prepustení z výkonu trestu v súlade s umiestnením vo výstupnom oddiele projektu Šanca na návrat bolo jednému odsúdenému povolené opustenie ústavu z dôvodu vybavenia nového občianskeho preukazu a návštevy príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Vychádzka sa uskutočnila v sprievode sociálneho pracovníka a psychológa projektu Šanca na návrat. Počas vychádzky sme navštívili OR PZ Košice za účelom vybavenia nového občianskeho a vodičského preukazu. Súčasťou vychádzky bola aj návšteva Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach – oddelenie služieb občanovi, oddelenie štátnych sociálnych dávok z dôvodu obznenia sa s postupom zaevidovania sa na úrade práce po prepustení z výkonu trestu. Vzhľadom na aktuálnu epidemiologickú situáciu v súvislosti s ochorením COVID-19 bol inštitút opustenia ústavu dočasne pozastavený, bude sa v ňom pokračovať po uvoľnení protiepidemiologických opatrení.

Veľmi dôležitým aspektom, ktorý prispieva k zlepšovaniu procesov a správneho nastaveniu práce vo výstupnom oddiele, sú pravidelné metodické návštevy riadiaceho tímu projektu Šanca na návrat. Aj vďaka týmto pravidelným návštevám je možné konštatovať, že pôvodný zámer projektu bol dosiahnutý a smerujeme k úspešnej implementácii projektu. Aj napriek vytváraniu priaznivých podmienok pre úspešnú realizáciu projektu zo strany vedenia ústavu a odborného tímu projektu sa stretávame s určitými komplikáciami. Jednou z nich je pracovné zaradenie odsúdených zaradených vo výstupnom oddiele na veľké množstvo pracovísk, čo predstavuje ťažkosti pri organizácii a realizácii skupinových aktivít. Riešením by bolo preradenie odsúdených na menší počet pracovísk, avšak aj tento spôsob riešenia prináša so sebou určité limity. Ide o charakter pracoviska a s ním spojené nároky na odsúdených, dlhodobé pracovné zaradenie na pracovisku a s tým súvisiace zastávanie určitej pozície v hierarchii na pracovisku (predák), alebo potreby dlhšieho zaučenia sa na danú pozíciu. Uvedené ťažkosti zvyšujú nároky na zostavenie skupín, prácu referentov režimu a spoluprácu s oddelením zamestnávania, výroby a odbytu. Ďalším problémom je aktuálna situácia týkajúca sa pandémie ochorenia COVID-19, ktorá na určitý čas obmedzila návštevu sociálnych kurátorov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ako aj ďalších externých inštitúcií. Aj napriek úskaliam, ktoré so sebou prináša implementácia pilotného projektu Šanca na návrat, veríme, že poctivou, odbornou a kvalitnou prácou personálu ústavu je možné dopracovať sa k hlavnému cieľu projektu, a tiež pomáhať pri vytváraní priaznivých podmienok pre úspešnú resocializáciu klientov.

**Gabriela Szappanosová, Peter Lengeň,
Tomáš Šítár, Košice-Šaca**